

Contra la impotència de l'idioma

EDUARD ESCOFFET

POESIA

Anna Aguilar-Amat, *Música i escorbut*. Premi Màrius Torres 2001. Edicions 62-Empúries. Barcelona, 2002.

Anna Aguilar-Amat va esclatar. Per a molts aquesta és la impressió. Va ser el 2000 amb l'Englatina d'Or dels Jocs Florals de Barcelona i el Carles Riba i ara el Màrius Torres de Lleida, i és ja un nom que sona prou: *Petroler i teatre*, *Trànsit entre dos vols* (2000) i *Música i escorbut* (2002). Tots tres identifiquen una veu que beu de l'experiència i beu encara de l'agror, una veu que acumula escenaris que no saben on van i busca l'altre que ningú sap on ha anat. Una veu femenina que té un ritme trenca-dís i que dels racons no en treu ensenyaments. Potser l'amargor de l'indici de la veritat.

Música i escorbut es mostra més fragmentat, més dispers potser. Però segueix fidelment els camins del poc que fins ara ha donat a conèixer. I el llit del riu és també continu: les influències anglosaxones, el viatge o la recerca d'un paisatge estable, el mot que fa nosa i ha de ser-hi i el precís, les relacions humanes o el diàleg incessant, com un pèndol. *Música i escorbut* potser no és tan rodó

com *Trànsit entre dos vols*, ni el ritme és tan suggerent, tan versàtil, però és cert que ens obre camins –preguntes– nous, també seus, i que viatja amb més amplada: els escenaris es dispersen, les influències, també. Per exemple, no insisteix tant en les influències i escenaris anglosaxons i afona més en les referències clàssiques.

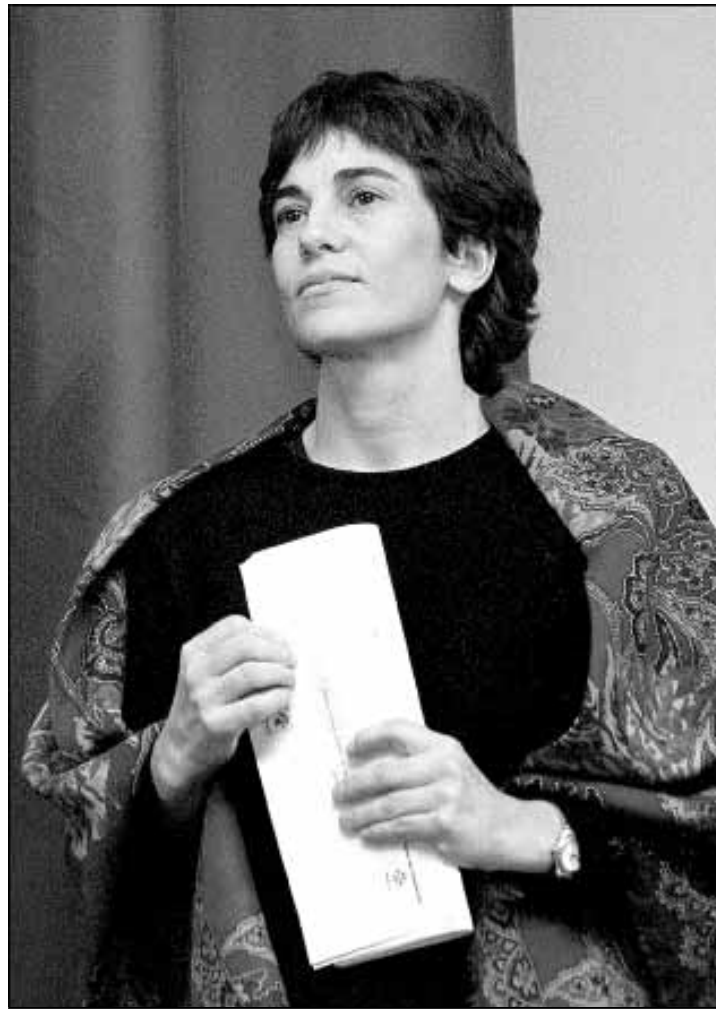
Les persones que més volem, com més lluny millor. O com a mínim, no cada dia a frec. O com diu Aguilar-Amat a *Big Bang*, si els planetes se separen fou per les ganes d'estar junts: hi ha en la poesia d'Anna Aguilar-Amat aquest incessant diàleg amb l'altre, un altre que és sempre aquell únic que pot aspirar a ser un tros d'ella o viceversa. No va enlloc, el diàleg. És una manera de fer evident la pobresa del llenguatge. I per això en els poemes d'Aguilar-Amat hi ha el tacte. Hi posa les mans i els cossos, perquè sempre abandona les paraules abans d'insistir inútilment a dir allò que no cal. El pèndol diu: ara vaig cap a tu, ara ja és tot memòria.

SENSE CARRINCLONERIA

Ella crea unes imatges abruptes, netejades de carrincloneria, però al capdavant dolces. Dolça com la sal dels llavis, quan algú hi passa la llengua. És cert que beu de les fonts experiències, però sens dubte

el lector no té pas, davant els seus poemes, la sensació que està llegint un text tot just erupció, i dividit, amb certa rêmora de filosofia de llar de foc avorrida. Aguilar-Amat sap treballar la realitat més propera, i en lloc de donar-li un pes sagrat, aquesta realitat li serveix per endinsar-hi les preguntes, les notes d'una acció basculant. La recerca dels mots hi afegeix, en aquest escenari, un gust molt propi de l'autora: hi ha la paraula que es busca, la que no acaba de fer el fet, hi ha el tecnicisme que tiba, que desendolceix, hi ha el tedi de les deixalles, de les restes de menjar. I al final els seus versos tenen un regust agre dolç en el qual el tedi de la més pura quotidianitat –la paella sense fregar, per exemple– s'encavalca amb la joia dels cossos. Hi ha també el món infantil vist des de la maternitat i uns versos que es resisteixen a trencar amb la prosa.

El llibre segueix un fil tènue: cada part implica un pas poc vistós però decidit endavant. A *Música*, partint de la impotència de l'idioma, diu la separació, la manca d'esma per actuar-hi, el passat i, al capdavant, ens situa el tacte al primer pla dels seus poemes. A *Escorbut*, emprèn un escorcoll del jo, intenta entendre amb certa distància el present de si mateixa. *Pols* significa en certa mesura l'assumpció que el

Anna Aguilar-Amat, guanyadora de l'últim premi Màrius Torres

passat, tot i formar part d'ella, no l'ha de frenar: és un homeatge als morts i una empenta. I, finalment, *Aerodinàmica*, amb aquest títol tan poc sensible, emprèn una mirada cap al present, decidida a actuar. El llibre comença amb un tema

que abraça tota l'obra d'Aguilar-Amat, la impotència de l'idioma: i si primer afegeix el tacte a les paraules per dir-ho tot, al final ja no diu un "si volés", un "voldria anar cap a tu", sinó un "escriu, escriu, escriu".

NARRATIVA

Maria Barbal, *Cicle del Pallars: Pedra de tartera, Mel i metzines, Càmfora*. La Magrana. Barcelona, 2002.

Amb el símbol clar de la pedra de tartera, és a dir, de tot allò que, assegurat en un ordre estantís, és arrossegat irremissiblement cap a l'oblit, Maria Barbal ha novel·lat el món desaparegut del Pallars Jussà. L'autora, inclosa en la generació dels setanta amb Solsona i Moncada, mostra una veu personal i madura, ara, per primera vegada, amb tot el cicle complet. Tenir aplegades aquestes tres obres permet veure l'evolució d'una ploma que no fa concessions a les modes i que porta l'impuls d'un llenguatge que s'arborava en els boscos del passat per assolir poèticament un present de memòria. Una narrativa que, a mans de les autores, té noms tan rellevants com Carme Riera, Núria Perpinyà, Mercè Ibarz i Imma Monsó, per dir-ne unes quantes de les que mostren fins a quin punt cal oblidar altres condicions per observar obres de qualitat indiscutibles.

Pedra de tartera és si fa no fa una novel·la catàrtica, breu pel seu caràcter iniciàtic de descoberta i recuperació del món rural del segle XX. Se'n hi presenta una vida lligada a la terra, una realitat humana avesada al sacrifici, en què els sentiments s'exposen només quan són assimilables a un ordre previst per les condicions naturals. La protagonista femenina, des del seu jo, repassa la seva vida, recupera la solitud de la noiesa i assimila els afronts d'uns fets històrics que li furten una felicitat fugissera. És la saviesa d'una veu que s'ha construït en l'exili de tot, en la creixença autònoma d'un cor que no ha cedit als altres perquè la vida rural comporta això, l'ascetisme de les passions més exaltades, la supervivència a través del silenci. Un món del tot matèric que arriba fins i tot a abastar la llengua: "I pensava que una llengua és com una eina que cadascú l'agafa a la seva manera, encara que serveixi per a la mateixa cosa". El principi

Cicle del Pallars

SUSANNA RAFART

Maria Barbal

matèric acaba, però, amb l'arribada a Barcelona d'aquesta dona que s'ha fet gran i passa a ser l'observadora de la vida dels fills. L'arribada a la ciutat comporta un ritme diferent, en la vida i en la llengua.

Mel i metzines torna a ser una recuperació del paisatge i del temps de la pagesia, en la

veu del seu protagonista, Agustí Ribera Galà. L'encàrrec d'unes memòries el confronta amb els seus orígens. Novament el personatge viu el seu exili formador, en sortir de la casa paterna sense haver acabat la infància, per anar a estudiar i treballar primer a Rialp i després a França. Els convulsos sentiments del noi s'acaren a un efectiu realisme de la vida rural que empetiteix sovint l'individualisme i l'afirmació dels personatges. A la ploma segura d'una prosa que avança planera s'hi incardinen escenes d'una poètica afinada. I el punt interessant de la prosa de Barbal és aquest: bastir el record sense nostàlgia, acceptant l'inevitable transcurs dels anys, dosificant un contingut lirisme amb una ferma voluntat de versemblança. Allò que Agustí Ribera acaba aprenent, després dels seus temps al camp d'Adge, i dels seus anys a París, és la qualitat de l'enyor, l'emoció que no permet a qui marxa tornar

a ser mai de cap lloc. El sentit del gust, en els seus contrastos, conforma el teixit de les emocions i l'estructura narrativa. Aquesta darrera novel·la ens aprima la frontera entre el món atàvic i primitiu de taupaire i el de cuiner refinat de l'Hotel Durvan. Perquè ha conegut les metzines arriba a la mel. En aquestes obres els personatges sobreviuen gràcies a un equilibri de forces que els ve donat per un coneixement total de l'experiència.

PROJECTE DIFERENT

A *Càmfora*, la darrera novel·la del cicle, hi trobem un projecte narratiu diferent. Una discussió familiar en un bar de poble és l'origen de la partida d'un jove matrimoni cap a Barcelona. La distància i els desavinguts i reiterats apropaments a la casa natal aniran descobrint una xarxa de silencis i ocultacions que enverina totes les relacions. El paisatge humà i les perversions provocades pel sentit de la propietat són l'eix d'aquesta última part del tríptic del Pallars.

De món complet podem qualificar aquesta reedició que explica també el camí cap a la maduresa narrativa de la seva autora.